

***Benk* (2019)**

Tarje Eikanger Gullaksen

En benk til besvær

I 2020 satte Naturhistorisk museum i Oslo opp en benk med en liten inskripsjon til ære for Carl von Linné, den systematiske biologiens far. Veldig mange vet at vitenskapen blant annet kan takke denne svenske vitenskapsmannen/forskeren/legen/zoologen/botanikeren for nomenklaturreglene, systemet vi fortsatt bruker i dag med to latinske navn innen biologien. Hva vi derimot sjeldnere hører når det snakkes om den samme von Linné er hans teorier for også å skille mennesker inn i ulike raser. Det er klart det blir bråk av sånt.

Eller, problemet var jo ikke denne benken som objekt, for hva innebærer vel en benk? Et sted å hvile beina? Spille en runde sjakk med en kompis? Skravle og sladre eller bare sitte og se utover landskapet foran seg i stillhet og kontemplasjon? Ett av problemene var selvsagt konteksten rundt benken, altså alle de forholdene i omgivelsene som er relevante for forståelsen av Carl von Linné og hvorfor man valgte å tilegne ham en benk inne i Naturhistorisk museums botaniske hage. Og når det gjelder kontekst kan man ikke velge noe og vrake noe annet.

Tarje Eikanger Gullaksens *Benk* i regi av KORO¹ som står montert utenfor Jernaldergårdens nye bygg på Ullandhaug er heller ikke bare en benk; den er også en skulptur, og da er med ett kontekst vel så viktig som form og funksjon.

Skulpturen *Benk* er i utgangspunktet en svært enkel konstruksjon. Den er en nær 4,7 meter lang avstøpning av en annen benk som per i dag befinner seg i Kolkata, India, nærmere bestemt i Clive House Colony.

La meg først stanse ved Clive House, Kolkatas tidligste eksempel på koloniarkitektur. Denne en gang så praktfulle villaen har fått sitt navn etter Robert Clive, generalmajor

¹<https://koro.no/kunstverk/benk/>

i det britiske imperiet, som bodde her i fem år. Robert Clive er best kjent som selve grunnleggeren av det britiske imperiet i India, mye takket være sin rolle i "gjenerobringen" av Kolkata fra Nawab Siraj-Ud-Daulah, den siste uavhengige *nawab* av Bengal i 1757. Clive annekterte i denne sammenhengen dette huset fra den samme Siraj-Ud-Daulah. Clive House Colony er et boligområde som vokste opp i og rundt Clive House i kjølvannet av at britene som en siste handling før dekoloniseringen av India i 1947 delte Bengal-provinsen inn i det hindudominerte Vest-Bengal og det pakistanske og hovedsakelig muslimske Øst-Bengal (dagens Pakistan). Denne delingen førte med seg store og voldelige konflikter mellom hinduer og muslimer og derigjennom en påfølgende eskalering av ulovlig innvandring og en økning i antall flyktninger. Noe man for øvrig fortsatt ser konsekvensene av den dag i dag. Ironisk nok har altså en av koloniene av flyktninger og fattige immigranter vokst opp i og rundt nettopp Robert Clives gamle praktvilla.

En av de originale bærebjelkene i det etter hvert forfalne huset er nå båret ut og beboere har gitt den "bein" laget i keramikk, for øvrig det samme materialet som benyttes i områdets tidvis enkle boliger. Snart 55 år etter at britene forlot landet fungerer denne konstruksjonen, eller *de facto* benken, som det nye nabolagets sosiale møteplass. Det er denne benken Tarje Eikanger Gullaksens skulptur *Benk*, plassert foran Jernaldergården på Ullandhaug, er en avstøpning av. Materialet kalles indisk bronse eller også "gun metal", og består blant annet av skrapmetall.

Hvems historie?

Den enorme villaen i Kolkata har blitt et vanskelig objekt å forholde seg til. Man har i flere omganger vurdert og forsøkt å restaurere den for å gjenåpne bygningen som museum, men så langt står den og forfaller i den grad at selv husokkupantene har forlatt den. Ikke har man kommet til enighet om hvilken historie et slikt museum skulle bære vitne om heller. Som Eikanger Gullaksen selv skriver i sin verkstektst; "Planen for bygningen er at det skal bli et museum, men det ser ikke ut som det er plass til flyktningenes historie i dette prosjektet, selv om disse menneskenes liv vitner om en av de viktigste hendelsene som har definert kontemporære Kolkata. Hva vurderes betydningsfullt når man skaper historie? Er Robert Clives 5 år i bygningen

viktigere enn flyktningenes 50 år? Kunne man tenke seg bygningen som et minnesmerke over dets egen historie, og den kompleksitet som skapes når man sammenstiller og kontrasterer disse.”²

Hva symboliserer så denne nye skulpturen eller benken på Ullandhaug med sine klare og direkte linjer tilbake til kolonitiden?

Det ligger både muligheter og restriksjoner i det å benytte seg av artefakter fra en betent historie. Og de berørtes historie er kanskje heller ikke “vår” å fortelle, om man ikke samtidig velger å flette vårt – eller Danmark-Norges – bidrag til kolonisering og undertrykking inn historien.

Kunst og artefakter som med ulike og ofte svært voldelige metoder er hentet inn til vestlige institusjoner og visningssteder fører ofte med seg, selv utenfor et postkolonialt perspektiv, en heftig bismak. Og la meg skyte inn helt på tampen at det finnes et Clive-museum. Det består av en av de største private samlingene av religiøse, seremonielle og andre kulturelt betydningsfulle objekter fra India datert fra rundt 1600 tallet til 1830. Artefaktene er samlet inn av Clive-familien og befinner seg i Storbritannia. Det kan man jo tenke litt på mens man sitter på *Benk* og skuer utover jernaldermuseets parkeringsplass og trafikken som glir forbi på Madlamarkveien.

Tekst: Anne Therese Tveita

² <http://www.tarjeeikangergullaksen.net/Benk/>